

מאת: יוסי שוורץ

עבור הציונים, מכתבו של לורד ארתור בלפור, שר החוץ של ממשלת בריטניה בזמן מלחמת העולם האימפריאליסטית הראשונה, נחשב למסמך מכונן בדרך להקמת המדינה הציונית. אולם לפני שניכנס לשאלת טיבו, יש מקום לשאול באיזו רשות האימפריה הבריטית תמכה ברעיון של הקמת בית לאומי לציונים בפלסטין? מאימתי מכתב זה או אחר של האימפריאליסטים מחייב סוציאליסטים תומכי דמוקרטיה עממית או אפילו תומכי דמוקרטיה ליברלית? אימפריאליזם הוא דיכוי של עמים ורק מי שתומך בדיכוי עמים ובשוד שלהם על ידי האימפריאליסטים יכול לראות מכתב של לורד גזען ותומך קולוניאליזם כמסמך מחייב.

לדברי הציונים מכתבו של לורד בלפור לברון רוטשילד היא הצהרה מחייבת, "הצ'ארטר", אחריו רדף הרצל ומעולם לא זכה לו. טענה זו מעוררת את השאלה מדוע הופנה מכתבו של בלפור לרוטשילד ולא לראשי התנועה הציונית? במכתב זה מבקש בלפור מרוטשילד, שיפנה את מנהיגי התנועה הציונית למכתב. כלומר, בכוונת מכוון לא לשלח המסמך ישירות לראשי התנועה הציונית. על כן, הטענה, שזוהי הצהרה מחייבת של האימפריה, חסרת כל בסיס. והייחוס למכתב מעמד של הצהרה מחייבת היא חלק מהמיתוס השקרי הציוני.

שאלה נוספת היא מדוע דווקא בלפור, אנטישמי ושונא יהודים ידוע, כתב מכתב זה? כאשר הוא נכתב מצבן של בריטניה וצרפת במלחמת העולם הראשונה היה קשה. בחזית עם גרמניה הן לא הצליחו לנצח, בגליפולי, במלחמה עם טורקיה הם הובסו ובחזית המזרחית, המהפכה הרוסית השליכה את הצאר כבר במרץ - לפי לוח השנה המקובל.

הממשלה הזמנית של קרנסקי, אגב, שתמכה בהמשך המלחמה, נתקלה בהתנגדות המונית שתוביל בתוך מספר חודשים למהפכת אוקטובר - זו הבולשביקית. בלפור האמין כאנטישמים רבים, באגדה על הפרוטוקול של זקני ציון. כלומר, שליהודים שליטה פוליטית-כלכלית בעולם. ולכן בוודאי חשב שתמיכה בציונות תביא את "זקני ציון" היהודים ברוסיה לתמוך בהמשך מעורבותה של רוסיה במלחמה האימפריאליסטית. מסיבה זו היה רוטשילד, שנחשב לאחד מאותם "זקני ציון, לנמענו של המכתב.

מכתבו של בלפור היה מנוגד להסכם שהממשלה הבריטית כבר חתמה עם חוסיין, השריף של מכה, במסגרתו הבטיחו לו שתמורת התייצבותו במלחמה לצד הבריטים כנגד העותמאנים, הוא יהיה למלך של כל ארצות ערב. באותו זמן האימפריאליסטים הבריטים והצרפתים חתמו על הסכם סודי (סייקס-פיקו) לחלוקת השליטה באזור. לאחר מהפכת אוקטובר היו אלה הבולשביקים שפרסמו ברבים את ההסכם.

וכך קרה שבאותו זמן שהבריטים כבר הבטיחו לחוסיין את כל האזור, הם גם הבטיחו לציונים בית לאומי. הזעם הערבי על בגידה זו, היה כידוע לנו היום, רב מאוד. הציונים יטענו שחוסיין הסכים להקמת בית לאומי לציונים והם מצביעים על כך שהוא שתק לאחר פרסום מכתבו של בלפור. אך למעשה, הבריטים הבטיחו לחוסיין שהקמת בית לאומי ליהודים לא תשנה את הבטחתם שפלסטין תהיה חלק מהמדינה הערבית.

דייויד ג'ורג' הוגארת', שהיה נציג בריטניה בקהיר, הגיע לג'דה בחצי האי ערב, ושם הבטיח כי שום עם בפלסטין לא יצטרך לחיות תחת שלטונו של האחר. הוא הוסיף כי ההכלה מצד

בריטניה של שאיפות השיבה של היהודים לפלסטינה חייבת לחפוף לשאיפתה של בריטניה להעניק חירות כלכלית ופוליטית לאוכלוסייה המקומית.¹

כעת תורה של השאלה כיצד ראוי להגדיר את מטבע הלשון "בית לאומי". מדוע לא כתוב מדינה עצמאית ליהודים? הסיבה לכך היא פשוטה - הכוונה הייתה לקנטון או לאוטונומיה ולא למדינה. הבריטים ידעו היטב את ההבדל בין אוטונומיה או קנטון למדינה עצמאית. היא הסיבה לכך היא שמכתב בלפור מתייחס לאוטונומיה ולא למדינה. אחר הכול האימפריה הבריטית לא הסכימה לכוון מדינות עצמאיות באף אחד מן השטחים עליהם השתלטה. בריטניה, בין השאר, הייתה מוכנה גם לתמוך בתכנית אוגנדה (למעשה קניה של ימינו) על מנת ליישב מתיישבים לבנים, גם אם הם יהודים, בכדי לשמש מגנים אנושיים למסילת הברזל הבריטית באזור. וכמובן שהמטרה הייתה לשמור על המושבה האפריקנית כקניין בריטי ולא להקים מדינה עצמאית לציונים באפריקה.

אמנם אין ספק שהמכתב מביע תמיכה פוליטית בתנועה הציונית, אולם יש לזכור שהאימפריה ראתה ביהודים כעוד קבוצה הסובלת מדיכוי או רדיפות (בדומה לפורטינים שייסדו את המושבות באמריקה הצפונית ולאסירים הפוליטיים שייסדו את אוסטרליה) שניתן להוציא לגלות, בכפייה או מרצון, על מנת לשמש מתנחלים קולוניאליסטים - כלי בשירות האימפריה.

אנו למדים זאת ממאמר של צ'רצ'יל מ-1920, שבה חילק את היהודים בעיקר לשני מחנות: היהודים הטובים, הם הציונים המסייעים לאימפריה הבריטית, והיהודים הרעים שתומכים במהפכה הבולשביקית ברוסיה (בנוסף לזרם שלישי של יהודים התומכים בכל ארץ בשליטה). המאמר מופיע בשם: Zionism versus Bolshevism A Struggle for the Soul of the Jewish People.²

כותב צ'רצ'יל:

"Of course, Palestine is far too small to accommodate more than a fraction of the Jewish race, nor do the majority of national Jews wish to go there. But if, as may well happen, there should be created in our own lifetime by the banks of the Jordan a Jewish State under the protection of the British Crown, which might comprise three or four millions of Jews, an event would have occurred in the history of the world which would, from every point of view, be beneficial, and would be especially in harmony with the truest interests of the British Empire."

המדיניות הבריטית כלפי הציונים הייתה מכוונת לשתי מטרות: האחת' למנוע מיהודים שסבלו מפוגרומים ברוסיה מלהתיישב בבריטניה ושנית, להשתמש בהם הן לשמירה על תעלת סואץ, שהייתה מעבר ימי חשוב להודו, מושבת היהלום הבריטית, והן ככוח כנגד התקוממות ערבית לשחרור לאומי או כל אפשרות למהפכה דמוקרטית וסוציאליסטית.

¹ Timothy J. Paris, Britain, the Hashemites, and Arab Rule, 1920–1925: The Sherifian Solution (London: Frank Cass, 2003), p. 44.

² <http://www.fpp.co.uk/bookchapters/WSC/WSCwrote1920.html>

אך גם אם לא היה זה מכתב אלא הצהרה פוליטית של הממשלה הבריטית, הרי היא ביטלה את מכתבו של לורד בלפור כבר ב-1938, כאשר הספר הלבן של הממשלה הבריטית מ-1939 קובע במפורש שמה שמכונה הצהרת בלפור מעולם לא נועד להקים מדינה יהודית בפלסטין. הוא גם קובע:

"With over 450,000 Jews having now settled in the mandate, the Balfour Declaration about "a national home for the Jewish people" had been met and called for an independent Palestine established within 10 years, governed jointly by Arabs and Jews".

"His Majesty's Government believe that the framers of the Mandate in which the Balfour Declaration was embodied could not have intended that Palestine should be converted into a Jewish State against the will of the Arab population of the country. That Palestine was not to be converted into a Jewish State might be held to be implied in the passage from the Command Paper of 1922 which reads as follows:

"Unauthorized statements have been made to the effect that the purpose in view is to create a wholly Jewish Palestine. Phrases have been used such as that 'Palestine is to become as Jewish as England is English.' His Majesty's Government regard any such expectation as impracticable and have no such aim in view. Nor have they at any time contemplated the disappearance or the subordination of the Arabic population, language or culture in Palestine. They would draw attention to the fact that the terms of the (Balfour) Declaration referred to do not contemplate that Palestine as a whole should be converted into a Jewish National Home, but that such a Home should be founded IN PALESTINE."

But this statement has not removed doubts, and His Majesty's Government therefore now declare unequivocally that it is not part of their policy that Palestine should become a Jewish State. They would indeed regard it as contrary to their obligations to the Arabs under the Mandate, as well as to the assurances which have been given to the Arab people in the past, that the Arab population of Palestine should be made the subjects of a Jewish State against their will".³

יתר על כן, מה שמכונה "המרי העברי", בתגובה לספר הלבן, נועד ללחוץ על ממשלת בריטניה לפתוח את שערי הארץ להגירה מסיבית של ציונים ולמכירת אדמות לציונות. הוא גם נועד להכריח את הממשלה הבריטית לחזור בה מהצהרתה שהיא תעניק עצמאות לפלסטין שבה רוב פלסטיני. הספר הלבן של 1939 הצהיר:

"The objective of His Majesty's Government is the establishment within 10 years of an independent Palestine State in such treaty relations with the

³ http://avalon.law.yale.edu/20th_century/brwh1939.asp

United Kingdom as will provide satisfactorily for the commercial and strategic requirements of both countries in the future. [...] The independent State should be one in which Arabs and Jews share government in such a way as to ensure that the essential interests of each community are safeguarded.”

על כן יש לומר ובגלוי שמה שמכונה הצהרת בלפור ומוצג כהבטחת מדינה יהודית לציונים בפלסטינה, אינה אלא פבריקציה ציונית. הפרויקט הציוני, שחתר למדינה ציונית, מנוגד גם לסעיפי המנדט שקובעים בסעיפים 2, 6 ו-13:

To place the country under such political, administrative and economic conditions as will secure the establishment in Palestine of a national home for the Jewish People. To facilitate Jewish immigration under suitable conditions, and to encourage, in cooperation with the Jewish Agency, close settlement by Jews on the Land.

To safeguard the civil and religious rights of all inhabitants of Palestine irrespective of race and religion, and, whilst facilitating Jewish immigration and settlement, to ensure that the rights and position of other sections of the population are not prejudiced.

To place the country under such political, administrative and economic conditions as will secure the development of self governing institutions.

דהיינו, לפי סעיפי המנדט, האחריות של הממשלה הבריטית היא להבטיח את התפתחות הארץ, בה רוב ערבי, על מנת להכשירה לעצמאות למדינה דו לאומית שבה לערבים יהיה רוב.

הפרויקט הציוני מנוגד אפוא, לא רק למה שמכונה הצהרת בלפור, לספר הלבן של 1939 ולסעיפי המנדט הבריטי, אלא לאינטרס של העם הפלסטיני ובסופו של דבר מהווה מלכודת מוות ליהודים, שכן המדינה הציונית הוקמה על מנת למנוע עצמאות לאומית לעם הפלסטיני ולמנוע התפתחות מהפכנית אנטי-אימפריאליסטית של עמי האזור.

ההיסטוריה מלמדת שההסתמכות על כוח צבאי היא ערובה קצרת מועד עבור כל ישות פוליטית. במוקדם או במאוחר, ישראל תובס באחת ממלחמותיה עם עמי האזור. לא רק זאת, אלא כתוצאה מהגירוש של 8-1947 והכיבוש של ההתנחלויות והסיפוחים, שהפכו ויעמיקו את קיומה של ישראל כמדינת אפרטהייד, הריקבון החברתי והפוליטי של ישראל הברור לכל, הולך ומעמיק אף הוא. הדבר בהחלט עשוי להביא לקריסתה הפנימית. זה עניין של זמן לפני שתפרוץ מחדש המהפכה הערבית, שאם תהיה לה הפעם הנהגה מהפכנית, בעל חזון כלל-אנושי, היא תביא לסיום הפרויקט הציוני ויש רק לקוות שחלק ניכר ממעמד הפועלים היהודי יצטרף למהפכה, אחרת הסיפור יגמר כפי שנגמר אז בימי בית ראשון ושני עבור היהודים.

כמדינה של מתיישבים קולוניאליסטים, בישראל מכניזם מנוון ביותר לשינויים חברתיים ומהפכנים, שכן גם מעמד הפועלים היהודי הוא חלק מהמתנחלים ובכך למעשה הישראלים

הוצאו אל מחוץ להיסטוריה. מציאות זו שונה לגבי הפלסטינים, שהדיכוי שלהם מביא להתנגדות ומאבק המוני ויש בכוחו להביא למהפכה כחלק ממהפכה אזורית.

זאת בדיוק הסיבה שההנהגה הבורגנית הן של הרשות הפלסטינית והן של חמאס מתנגדות למאבק המוני שעלול לצאת משליטתן. אנו משערים על בסיס לקחי ההיסטוריה כפי שאנו מבינים אותה, כי שחרור העם הפלסטיני יבוא רק כתוצאה ממאבק המוני ולא כתוצאה מהישענות על האימפריאליזם שילחץ על ישראל לאפשר את הקמתה של מיני-מדינה פלסטינית בגבולות '67.

הפתרון יבוא כפי שהיה צריך להיות כבר ב-1948, מדינה חופשית ואדומה לכל תושביה, שתהיה ככל הנראה ומטבע הדברים, בעלת רוב דובר ערבית, עם שוויון פוליטי וחברתי. לראייתנו, בתור קומוניסטים תומכי הדמוקרטיה הפרולטרית, הרואים הכרח בנוכחות אקטיבית של כל קבוצה הסובלת מדיכוי והדרה, מדינה מסוג זה עשויה לקרום עור וגידים רק כחלק מהמהפכה הערבית והכלל אזורית. אלא שניצחונה של מהפכה זו, מותנה בכך שבראש הכוח המוביל יעמוד מעמד הפועלים בברית עם הפלאחים ומעמד הביניים הנמוך. הצלחתה של הנהגה זו מותנה בכך שתובל בידי החלק המהפכני של מעמד הפועלים הנושא בחזון סוציאליסטי כלל-אנושי.

